

LA GRISA NEU

Josep Planaspachs

Esquema

I

Com grisa neu veig l'enderroc d'un món
que va minvant sota l'esclat aurífic
de cinc mil veus monòtones, cinquanta
soliloquis, monòlegs enfeixats
dins de manolls de pergamins d'ovella:
els palimpsests difunts d'un llibre vell.

Repensaré l'esglai del temps perdut
i diré que ara sóc aquí, cercant
les sobrances mig foses d'una neu
negra com nit glaçada i morta: l'ham
dels rèptils peneditis que fan les ombres,
un misteri lustral que hem batejat

història: el manubri de la nit.

II

La nova llum revé. I solament
he de veure el present, ara que sóc
espurna dòcil, escuma diàfana
sobre un mar aïllat i blau com boira
encesa: veu que torna al paradís
solitari, emmudit per tots els ecos
que em faran de senzill espectador.

No més passats, no més futurs: l'escena
és sols l'avui on he de caure al llaç
que m'ha ginyat el temps rere el teló.

III

El present és la cendra de l'ahir
que he de buscar sota el caliu feréstec
del minotaure. Sóc la conseqüència
d'antigors i dels mites que ara blasmo,
sabent-me, però, el filat condigne
d'aquesta història ja irrecuperable.

Que revinguin les fonts d'un passat viu
dins del miratge de l'avui que em cega.

IV

El vaivé dels segons serà possible.

I vull la màquina del temps -tan fràgil
com l'utòpic desig de l'imperible
aliatge de temps i espai-: el globus
on romanc, penedit per por dels segles
que curullen passats plens de nostàlgia.

Sóc viu dins l'univers que ara m'esclata.

V

Sóc present, i respiro amb avarícia
—adés calm, adés trist— tot aquest aire
que m'engolfa als llindars inexistents.

I canto, empal·lidit per les veus mortes
d'un espai bord que em devora amb astúcia:
pastura sóc de l'univers incògnit.

VI

La grisa neu es fon als marges tàctils
que guarneixo amb uns pàmpols dessecats,
masturbats a les golfes il·lusòries
de la pomera antiga, ja forana,
on recollíem les trumfes guillades
al temps tan dòcil d'una infància inerme.

Veig ferides i llavors. I aquells roures
creixent cada cop un poc més, qui sap
sense saber que el temps és boig, un míldiu
que emmalalteix els pàmpols de les vinyes.

Natura mena el carro ple de fems,
l'adob mirífic per terres miops.

VII

Els punts de llum de les cases del poble:
el petit univers d'aquella infància.

El cavall que renilla, tot cobrint
la truja que gardenya sota el llit.

L'onagre bagolant mentre s'acobla
amb la primala que esbiega fort,

tan fort com xiscla el ratolí amagat
quan el viola un llop cadell ardit.

I el mosquit brunz, renegador, perquè
li manca verga per cobrir la lloca.

Els mascles cerquen mascles, i les fembres
són el feu d'antics gatges: llibertat

en cada punt lluminós d'aquest poble
on els grinyols perfan coits imperfectes.

VIII

Em sé perdut enmig del gran desori.

Es desplomen els murs de la innocència
i només resta veure com es vinclen
despulles de ciutats encara agòniques
-truges de fum rebel-, escarransides
i migrades pel vent de la impotència.

Sóc perdut a ciutats tan desolades
com un mar desertat per tots els peixos.

IX

Encara veig el rostre de la noia,
ensangonat, desfet per la metralla
dels mots cruels que omplien el silenci.

Ara és avui, i el record de la pluja
ens ha esborrat aquells grumolls de sang
que deformaven la cara indecisa
de la xicoteta menstrual del somni.

Avui la dona riu: ja no recorda
l'assot de les paraules vergonyoses.

X

L'imperi de la nit perboca el somni.

L'ésser revoca sentències de viure
mentre riu el ninot de la ganyota:

No em quedo al pap
dir que el tinc buit
en món llunyà
que no conec,

tinc el pap ple
de tant de pap
que endrapo lluny
del pop i el pap,

i buido el pap
per respirar
i em trec del pap
l'aire que bull

en l'altre ocell
sense ventrell
amb pap mutant
que em fa plorar,

no em quedo al pap
i us dic que el seny
ja era perdut
l'any de l'embut.

XI

De bon matí l'espai és una serp
que a mitja tarda es mossega la cua
fent la roda del temps, la cuca fera
de llum, la roca de l'esquer del seny.

I així la ziga-zaga es configura
i fa el camí que han dibuixat uns màgics
esperons solitaris, de gran nit,
quan l'escurçó es menja el verí i maldiu.

És l'aire dens que endolça la planura
on viu encara aquell miratge d'odi
que avui ja no és espai, ni llum, ni aire:
només l'antull d'un vell malalt decrepit.

XII

Miro el caprici de la nit estanca
que es reflecteix, pacífica, en el brum
d'aquesta rambla solitària, avui
que he deturat el pas del temps malèfic
tot embotint-lo dins la capsa antiga
de mites vells: la pandora de cordes
estrafetes com l'ara que em rebutja.

Sol i al sòl, passatger d'un brusc viratge
a frec de mar, sols m'ha restat el semen
que xipollava als forats de bagasses:
l'odi impensable que encara trontolla
enmig de rambles de pupil·la groga,
ara i avui que veig amb claredat
la brutor de les nits mai no oblidades.

XIII

Encara em fan por la pluja i la nit.

La nit és cruel; la pluja és l'oblit.
La nit raja a doll, com pluja menuda.

És d'hora i faig tard: malvendré aquest llit
de l'ingrat paisatge on no hi cap cabuda.

Allunyo de mi l'esglai de l'ofec:
les feres són mortes i no em fico en bucs.

Però ara recordo, ferit pel llampec,
els cérvols que fugen perdent els remucs.

XIV

Els flascons, les espècies, el perfum
de les flors del calaix, uns crisantems
de color groc als cementiris blancs.

Els taüts de sis-cents seixanta-sis
metres quadrats, les portes automàtiques,
el dring de copes: -¡Brindem pels forats!

La caixeta de l'odi, el fogó buit
de menjar, els vailets motociclistes
fills d'un temps de sandvitx i de rock-pla.

I la cultura escarida -oblidem
el blat i la civada-: l'escarràs
de feina bruta de l'avui, demà.

XV

La grisa neu s'estén com maltempsada
que tot ho emmalalteix, que tot ho amara.

Sota el mar, sobre pedres d'una timba
que és ahora caverna i precipici,
als carrers esberlats d'un cop de falç,
sota eixides feixugues d'infantesa,
amb Forané, el greixinós, prop de gresques
i tavernes amb vi de franc als murs,
la grisa neu s'estén com la malura.

Prop de l'odi d'infants que ja eren homes
abans de néixer, amb els flascons a punt,
l'endeví, la barreja de l'esperma
amb l'òvul cec: tigresses de la neu,

la grisa neu eternal dels albats.

XVI

I ara veig, tènue, l'aire dels maons
crucificats, els carrers engroguits
per les llambordes brutes, el ciment
d'avingudes llampants i sense fi,
sense cap hoste al peatge claríssim
dels pedagogs que buiden les entranyes.

I ara endevino l'aire dens dels ports
secs, les duanes frontereres, mots
escandits amb la fúria d'aquells braus
que senyalaven termes, partions,
amb l'ansia parricida dels esclaus
llibertats per la pàtria de la força.

Avui claregen, els lliberts, dins l'aire
espesseït de les tempestes bordes,
les filles d'un ahir que encara guanya
aquest reialme que jo veig tan tènue.

XVII

És trist, terrífic, el xiulet de l'aire,
els xiu-xius dels ocells metàl·lics, brums
de la calitja grisa, enfurismada
pels baticors insensibles de bucs
sense cor, maquinària volandera
que esclavitza l'arrel de les muntanyes.

Encara bull la fàbrica dels enzes,
reclam de núvols, patinets del cel
sortint a milions per les comportes
dels pantans sense nom, civilitzats
amb gran recança pels esclaus de l'alba
agònica, impotent: el cruel patge.

Si pel vostre aire no puc crear signes,
deixeu almenys que em masturbi el silenci.

XVIII

Fent camí, somiem faules planeres
mentre s'enfilen als ulls les cruels
realitats amb què topem, banyuts,
un cop i un altre -l'experiència al marge-,
tancats com ostres perleres que punyen
els pits de gent impàvida i tenaç.

¿No volíeu un món organitzat?

Doncs ja teniu el desgavell de formes,
l'explícit desig de les gàbies altes.

XIX

Mansuetud em mana que judiqui
a les palpentes l'embolcall d'un món:
reflexió s'imposa. No erraré
el missatge després, quan neu eterna
vingui a encalçar-me com un quisso agònic.

XX

Avui és temps descriptiu, i heu de veure
l'espai, dorment encara, tanmateix
a punt d'esclatar, de cop sobte, àgil
petarrell que galleja amb tronadors
a les mans: és la festa dels braus dòcils
que el guaiten amb prudència, fit a fit
els ulls clucs d'aquells morts encara vius,
esgolats tot cridant que volen pluja,
la pluja de les bèsties que fondrà
la grisa neu que em té pres dins la gàbia.

Vaiiet, quan siguis gran tu premeràs
el botó que farà voltejar els núvols.

XXI

Cossos nus, a la sorra, vora mar.

Les sines matineres, els vocàlics
sorolls de la nuesa blava, morta
ran del mar foll de les ombres dilectes.

La coïtja del llavis de la mort,
la flaire altiva dels forats madurs:
a punt la conquesta dels llavis folls.

S'obren les cuixes de cuineres blaves
i tot el blau s'endinsa dins del trau.

Arribada ja l'hora del contacte,
diuen adéu les gavines del port
nevat, glaçat, curull de grisa neu.

XXII

Les agulles foraden l'aire tèrbol,
l'espai sutjós, la pols emmetzinada.

Els arbres gegantins, a les teulades,
són com aranyes d'un cel bru, metàl·lic.

Veu que escorcolla el silenci, la veu
dels savis: imatges que neixen soles,
a trenc dels avis de la nit esmolada
pel gran imperi anònim de la fosca.

Antenes d'ulls indòmits, portant noves
i tristes notícies als pèls del somni.

XXIII

Com grisa neu que la negror arreplega
en qualsevol gola de llop fondíssima.

Com grisa neu que l'expòsit festeja
en qualsevol abisme imaginari.

És temps de pedra i de flonja rosada,
temps de colors tan mudables com l'arc

de Sant Martí vessant a frec de pluja
encara indòmita, de marbre: viva.

XXIV

I la vedella del mercat, i el xai
tremolós, velles peces anatòmiques
que el públic bescanvia per xavalla
i diner brut. Mireu els morros secs
d'aquests porcs, i les cuixes i pernils
de les femelles i altres flors estèrils.

Vegeu l'envelat a la fira d'or
—ara que el temps és encara propici—,
com les tenores exclaustren el quall:
riu Forané de calces fornicàries.

El mercat blanc, i l'antena i el vici:
tots som aquí, avui, per enterrar
sardines i llobarros tan incauts
com la calor d'aquest dia irreal,
perfectíssim mirall del sol absent,
sol desert talment ones sense mar.

XXV

Les corrues de conques són la fita
dels pelegrins del temps, i dels missatges
que fan bellugar les conquilles nícies
sota aquest sol vital que ens vol cremar
la sola i l'ull de poll als peus cansats.

Ara vénen i van, tantes corrues,
que el cap se'm fon i no vull veure els crits,
ni aquells cercles de temps que m'engolien
als telons del cinema del meu barri.

La conca buida de l'ull del temps, àgil.

XXVI

Són els claus que formulen la utopia,
el vis i el trau, el cargol sense vit
i el pit amb sang, les llàgrimes vessant
pel rostre inic de la barjaula dòcil,
entrefosca, i els símbols temeraris
de tro i traüt: la fosca de la por.

Que ressusciti l'ànima del foc
i cremi els edificis mortuoris,
les llambordes i tombes d'aquells prínceps
que ara es descarnen a terres estranyes.

Claus de la por, la fusta enrevessada,
la cabota ampla, el capell solemníssim
a les tertúlies socials dels morts
de por i de fàstic, morts de gana i d'odi.

Ara és avui, i veig brutícia a taula.

XXVII

Llengües estranyes davallen del cel
com borrallons de grisa neu: són veus
amb fam de càntic etern, les destrals
—pacífiques, tranquil·les— a les mans
del somni i als peus de l'hivern que neix.

La primavera i la M d'un mai,
rerevera i la A del sempre etern,
i finalment la I del mai promès.

Llengües estranyes que mai no es barregen,
babel irònica, trist patuès
o tríptic lingüístic, talment eixorc
diccionari on cercar els mots: les neus.

Metzina és un sinònim de verí.

XXVIII

L'ull cluc de l'univers és a l'aguait
mentre que jo —malarmat recobert
d'arts i bons rims— com un enze empenyoro
paraules sorprenents que m'incomoden.

L'ull cluc indòmit voldrà revenjar-se
i seré el reu confés que no perdona,
l'observador impassible de les gàbies
que projecten pel·lícules de por.

I els pares savis riuen amb els fills
estèrils, amb els avis sense néts,
amb besavis que ploren rebesnéts:
els bons ulls clucs n'han fet ombres xineses.

XXIX

Restarà el martelleig somort del raig,
potser, o qui sap si l'estona curta
de l'esclat romandrà dins les pupil·les
miòtiques dels metges miserables,
mentre l'infant nascut de la barreja
també obrirà els ulls savis -quasi químics-,
allunyant la mirada cap a un cel
sangonós que desperta els antics mites.

Encara és d'hora, però, i el cel blau
reflecteix la destresa de l'espai.

XXX

Reverbera l'instant bellugadís
quan es fonen els ploms d'aquestes màquines.
I altre cop la desfeta de dos mons,
la mort dels jutges, la fredor del calze
i tot l'instant just a frec d'aquest clic
que enfonsa el temps perdut pel vell onagre
tot escampant els lliris de la vall
entre l'alfals que mengen eugues sàvies.

XXXI

Patiment d'aquest calze, com el veire
arcaic que tremola i perboca els mots
del poema d'instantes -tombes obertes-,
de fit a fit tots els gegants del somni
mirant-me, bords, aixafant-me la closca
on encara remuguen suaus, dòcils
pensaments ja perduts dins de l'onada
-fugaç, rabent- de les paraules tristes:

l'instant bellugadís que reverbera.

XXXII

Trencaclosques i trossos de cartó
mansuets, enfustats per llenya vella
que ja no crema: les peces -misteris
de la saba dels arbres penedits-
mai no combinen ni s'avenen, odis
glacials desempaten les converses
de bojos amb savis, dels reus ferits
amb els reis d'aquest cau que es desenceba
perquè té por de la por que vindrà
qui sap quan: potser avui, potser demà.

XXXIII

Va a la vela la nau amb la gran verga
on s'hi lliguen els claus al centre vèlic.

Tot és fàcil: ciment sota la grua
i l'ocell no s'enlaira. Tot és fàcil:
puntar i comar aquest òvul imperfecte
amb beneplàcit de la cúria nova
que espera el fill mentre la fi s'acosta.

XXXIV

L'enderroc és la llum, i aquest present
la cendra de l'ahir que ara és presència,
que m'imposa en la fosca del desori
dins la nit del misteri perbocat
per la serp que aquest aire vell, decrepit,
allunya: l'esglai del record, malura
que com la grisa neu s'estén arran
del somni organitzat, els cossos nus
i les agulles foradant respostes
en llengua estrangera, quan escara és d'hora
per morir davallant a les palpentos,
quan encara no és l'hora de la neu
eterna: el rostre de les dotze màscares.

La negra neu brandava la tenebra,
la grisa neu eixorda la mortalla,
és temps de neu eterna: foc de palla.

*La Pomera - Barcelona - Segur de Calafell -
el Vendrell - Cinctorres*

7-VII / 23-IX-1993

TAULA

I	<i>Com grisa neu veig l'enderroc d'un món.....</i>	00
II	<i>La nova llum revé.....</i>	00
III	<i>El present és la cendra de l'ahir.....</i>	00
IV	<i>El vaivé dels segons serà possible.....</i>	00
V	<i>Sóc present, i respiro amb avarícia.....</i>	00
VI	<i>La grisa neu es fon als marges tàctils.....</i>	00
VII	<i>Els punts de llum de les cases del poble.....</i>	00
VIII	<i>Em sé perdut enmig del gran desori.....</i>	00
IX	<i>Encara veig el rostre de la noia.....</i>	00
X	<i>L'imperi de la nit perboca el somni.....</i>	00
XI	<i>De bon matí l'espai és una serp.....</i>	00
XII	<i>Miro el caprici de la nit estanca.....</i>	00
XIII	<i>Encara em fan por la pluja i la nit.....</i>	00
XIV	<i>Els flascons, les espècies, el perfum.....</i>	00
XV	<i>La grisa neu s'estén com maltempsada.....</i>	00
XVI	<i>I ara veig, tènue, l'aire dels maons.....</i>	00
XVII	<i>És trist, terrífic, el xiulet de l'aire.....</i>	00
XVIII	<i>Fent camí, somiem faules planeres.....</i>	00
XIX	<i>Mansuetud em mana que judiqui.....</i>	00
XX	<i>Avui és temps descriptiu, i heu de veure.....</i>	00
XXI	<i>Cossos nus, a la sorra, vora mar.....</i>	00
XXII	<i>Les agulles foraden l'aire tèrbol.....</i>	00
XXIII	<i>Com grisa neu que la negror arreplega.....</i>	00
XXIV	<i>I la vedella del mercat, i el xai.....</i>	00
XXV	<i>Les corrues de conques són la fita.....</i>	00
XXVI	<i>Són els claus que formulen la utopia.....</i>	00
XXVII	<i>Llengües estranyes davallen del cel.....</i>	00
XXVIII	<i>L'ull cluc de l'univers és a l'aguait.....</i>	00
XXIX	<i>Restarà el martelleig somort del raig.....</i>	00
XXX	<i>Reverbera l'instant bellugadís.....</i>	00
XXXI	<i>Patiment d'aquest calze, com el veire.....</i>	00
XXXII	<i>Trencaclosques i trossos de cartó.....</i>	00
XXXIII	<i>Va a la vela la nau amb la gran verga.....</i>	00
XXXIV	<i>L'enderroc és la llum, i aquest present.....</i>	00
